

SVJETSKI DAN ZAŠTITE OKOLIŠA 2020.

VODIČ

za pojedince, vjerske zajednice, privrednike,
gradove, vlade, škole i univerzitete,
omladinske grupe i civilno društvo

VRIJEME
JE ZA
PRIRODU

COLOMBIA
2020

VODIČ SVJETSKOG DANA ZAŠTITE OKOLIŠA

Tema Svjetskog dana zaštite okoliša 2020. godine je biodiverzitet – poziv na učešće u aktivnoj borbi protiv ubrzanog gubitka biljnih i životinjskih vrsta, te degradacije divljine u cjelosti. Jedan milion biljnih i životinjskih vrsta je pred izumiranjem, pretežno kao posljedica ljudske aktivnosti. Svjetski dan zaštite okoliša, čiji je ovogodišnji domaćin Kolumbija, u saradnji sa Saveznom Republikom Njemačkom, nas usmjerava da preispitamo na koji način su se naši privredni sistemi unaprijedili, te na koji su način utjecali na okoliš. Ove teme i pitanja ne smiju da budu izgubljeni iz vida i stavljani po strani zbog drugih događaja i aktuelnosti, kao što su pandemija COVID-19 ili kriza kao posljedica klimatskih promjena. Kolumbija je jedna od zemalja sa najvećim diverzitetom vrsta u svijetu, te može da se, između ostalog, pohvali i sa 3500 vrsta orhideja i 19 procenata svih ptičijih vrsta na svijetu. Vlada ove države je pitanje očuvanosti biodiverziteta postavila kao nacionalni prioritet.

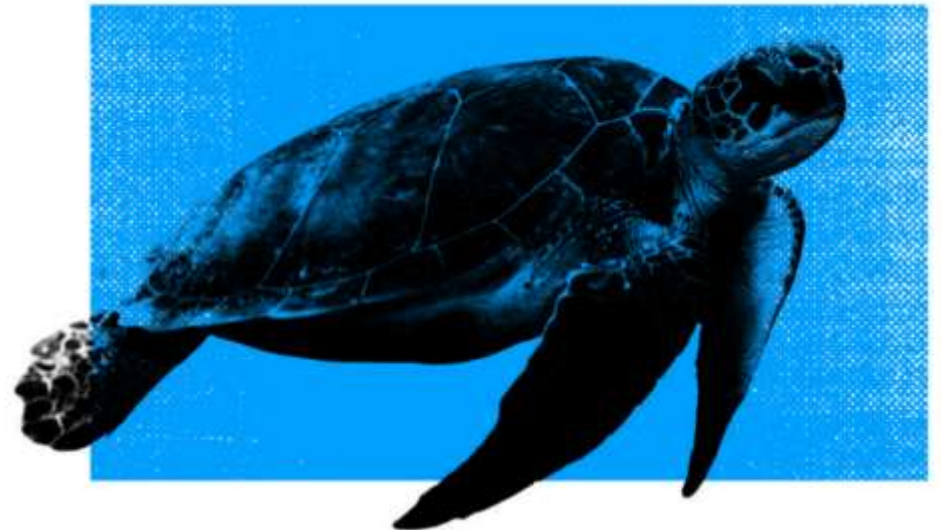
Na [zvaničnoj stranici Svjetskog dana zaštite okoliša](#) se mogu dobiti pojedine informacije vezane za aktuelnosti i aktivnosti koje se poduzimaju povodom 05.6.2020. godine.

ŠTA JE BIODIVERZITET I ZAŠTO JE VAŽAN?

Biodiverzitet ili biološka raznolikost predstavlja raznolikost svih živih bića, koje omogućavaju život na Zemlji. On obuhvata preko 8 miliona vrsta na Planeti – biljaka, životinja, gljiva i bakterija – ekosistema koji ih udomljavaju – kao što su okeani, šume, planine i koralni grebeni – kao i genetičku raznolikost među njima.

Zdravi ekosistemi, bogati biodiverzitetom, su fundamentalni za život ljudi. Ekosistemi održavaju ljudski život na bezbroj načina, čisteći zrak koji dišemo i vodu koju pijemo, osiguravajući dostupnost hrani, prirodnim medikamentima i drugim sirovinama, te umanjuju prisustvo potencijalnih bolesti.

Ali mi ne vodimo brigu o prirodi. Svjedočimo nezamislivim šumskim požarima u Brazilu, Sjedinjenim američkim državama i Australiji, najezdama skakavaca u Africi, te uništavanju koralnih grebena. Aktualna pandemija COVID-19, posljednja u nizu zoonotičkih bolesti, pokazuje da je zdravlje Planete u direktnoj vezi sa našim zdravljem.

ŠTA JE NA KOCKI?

Prema podacima iz izvještaja [IPBES-a](#) (**Intergovernmental Science – Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services** – Međudržavna naučno-politička platforma biodiverziteta i ekosistemskih servisa), jedan milion biljnih i životinjskih vrsta se suočava sa izumiranjem (neke od njih u naredne dvije decenije). Svaka vrsta igra važnu ulogu u održavanju ekosistemskog balansa i zdravlja. Gubici biodiverziteta i staništa, za posljedicu mogu da povećaju širenje infektivnih bolesti i virusa.

Globalna ekonomija je usko vezana za biodiverzitet. Procjenjuje se da usluge koje obezbjeđuje biodiverzitet iznose između 125 i 140 triliona američkih dolara godišnje, jedan i po puta više nego što je procjena globalnog bruto nacionalnog dohotka. Hrana koju jedemo, zrak koji dišemo i voda koju pijemo dolazi iz prirode. Dok se krećemo prema cifri od 10 milijardi ljudi na Planeti, moramo iskoristiti priliku i početi da cijenimo značaj okoliša, te da ne radimo protiv njega.

Dobra vijest je da možemo zaokrenuti trend gubitka biodiverziteta **mijenjanjem** našeg odnosa prema prirodi te **djelovati odmah**, kako bi povećali svoju ambiciju i odgovornost za njenu zaštitu. Moramo zaštititi i obnoviti divljinu, promijeniti način proizvodnje i konzumacije hrane, promovisati okolišno prihvatljivu infrastrukturu, te transformisati postojeće ekonomije u buduće čuvare prirode.

Odgovor na COVID-19 pandemiju je pokazao sposobnost ranog djelovanja i solidarnost, koje je prisutno prilikom suočavanja sa prijetnjama koje se stavljaju pred društvo, na globalnom nivou. Države su počele sa osmišljavanjem i planiranjem načina što efikasnije normalizacije, pri čemu se priroda počinje uvrštavati u sve bitne odluke koje se tiču ljudi, a zdravlje planete Zemlje postavlja kao prioritet.

Prema navodima četiri aktuelna znanstvena izvješća, koja su napisana od strane 550 vodećih stručnjaka iz preko 100 zemalja, „Biološka raznolikost – raznolikost svih životnih oblika na Zemlji – je i dalje u opadanju, u svakoj regiji planete Zemlje. Na taj način značajno se smanjuje sposobnost doprinosa prirode dobrobiti ljudi. Ovaj alarmirajući trend dovodi u opasnost ekonomije, resurse neophodne za život, sigurnost hrane i kvalitetu života ljudi, globalno.“

Međudržavna naučno-politička platforma biodiverziteta i ekosistemskih servisa (2019.)

OSNOVNI POKRETAČI GUBITKA BIODIVERZITETA

Pet je ključnih pokretača gubitka biodiverziteta nastalih ljudskom aktivnošću, koji su identificirani unutar izvještaja IPBES-a i GEO-6. Gubitak biodiverziteta se može prevenirati putem promjena naših potrošačkih navika, te onoga što proizvodimo, te što i gdje štitimo od prirode. Snažnije ekološke politike i kvantitativno prikazane mjere će pomoći da izvršimo promjene u našem ponašanju.

PROMJENE PRILIKOM KORIŠTENJA ZEMLJIŠA

Zahtjevi za hranom i resursima dovode do deforestacije, promjene načina korištenja zemljišta, uništavanja prirodnih staništa širom svijeta. Dvadeset i šest procenata zemljišta (koje se ne nalazi pod ledom) na svijetu se koristi za ispašu stoke, dok je trideset i tri procenta prekriveno usjevima za stočnu hranu. Danas, jedna trećina svjetski najkvalitetnijeg zemljišta je degradirano acidifikacijom, zagađenjem i drugim neodrživim praksama upravljanja zemljištem.

PREKOMJERNA EKSPLOATACIJA BILJAKA I ŽIVOTINJA

Prekomjerna eksploatacija biljnih i životinjskih resursa od strane ljudi, uključujući ribarstvo, sječu šuma i krivolov, prijete opstanku stvorenja svih veličina: od pangolina (ljuskavaca), sisara koji je predmet najčešće ilegalne trgovine na svijetu, do jesetre beluga, koja je na cijeni zbog kavijara. Siromaštvo može da prisili ljude na ilegalne aktivnosti poput krivolova i nelegalne sječe šuma, dok neodrživ privredni razvoj prodire u divlja područja i potražuje proizvode od divljine.

PRIJETNJA OD KLIMATSKIH PROMJENA

Klimatske promjene i ekstremni vremenski uslovi uzrokuju gubitak i degradaciju staništa. Na primjer, zagrijavanje mora dovodi do otapanja glečera; netaknuti tokovi leda su kritični za održavanje populacije polarnih medvjeda, tuljana i ribolovnih ptica, dok zakiseljeni okeani dovode do izbjeljivanja koralnih grebena. Jedna procjena sugerise da bi se, ukoliko se nastavi postojeći trend zagrijavanja, do 2050. godine jedna od šest vrsta mogla suočiti sa izumiranjem.

ZAGAĐENJE

Zagađenje je glavna i rastuća prijetnja biološkoj raznolikosti s razornim učinkom na slatkovodna i morska staništa. Sada u okeanu može plutati oko 5 triliona komada makro i mikroplastike, koji čine 60 do 90 posto morskih krhotina. Otvorene deponije utiču na biljke i životinje, dok pesticidi, gnojiva i druge hemikalije štete oprašivačima poput pčela i slijepih miševa, koji su prirodni grabežljivci štetočina.

INVAZIVNE STRANE VRSTE

Invazivne vrste ugrožavaju biološku raznolikost djelujući kao paraziti ili konkurenti, mijenjaju staništa, ukrštaju se s domaćim i autohtonim vrstama, te prenose bolesti koje nisu uobičajene za određena područja. Globalizacija je povećala kretanje i unošenje vrsta izvan njihovih izvornih područja kroz trgovinu i turizam, narušavajući postojeće populacije biljaka i životinja, kao i njihova staništa.

GUBITAK BIODIVERZITETA I COVID 19 PANDEMIJA

Ovogodišnji Svjetski dan zaštite okoliša je u sjeni sveprisutne pandemije COVID-19. Pridržavajući se mjera izolacije i boraveći u svojim domovima, razmislimo o mogućim uzrocima koji su nas doveli do ovoga.

Pandemija COVID-19 podsjetnik je da je ljudsko zdravlje povezano sa zdravljem planete Zemlje. Koronavirusi su zoonotski, što znači da se prenose između životinja i ljudi, a istraživanja pokazuju da su te bolesti u porastu. Trenutno se od zoonoza, svake godine, zabilježi oko milijardu slučajeva bolesti i milioni smrtnih slučajeva. Šezdeset posto svih poznatih zaraznih bolesti je zoonotično, kao i sedamdesetpet posto svih zaraznih bolesti u nastajanju.

Naučnici predviđaju da nam, ukoliko ne promijenimo svoje ponašanje prema divljini, prijete novi slučajevi virusnih pandemija. Da bismo spriječili buduće zoonoze, moramo se suočiti sa višestrukim prijetnjama po ekosisteme i divljinu, uključujući gubitak i fragmentaciju staništa, ilegalnu trgovinu, zagađenje, invazivne vrste i sve prisutnije klimatske promjene.

Cilj Svjetskog dana zaštite okoliša je da inspiriše sve ljude koji žele da se njihov glas čuje, i to na način da:

- građani trebaju vršiti pritisak na svoje vlade da ispune svoje obaveze glede očuvanja prirode, sprečavanja zagađenja, te da osiguraju da se građani pridržavaju zakona o okolišu,
- firme i kompanije moraju razvijati održive lance opskrbe, kao i poljoprivredne i proizvodne prakse koje ne štete okolišu,
- građani i organizacije civilnog društva trebaju voditi računa o tome kako sačuvati i obnoviti degradirane ekosisteme,
- potrošači trebaju preispitati šta kupuju.

Povratkom u „svakodnevnicu“, svi bi se trebali ujediniti s ciljem pronalaska načina da živimo u skladu jedni s drugima, ali i u skladu sa prirodom.

Vrijeme je za Prirodu.

Ovog Svjetskog dana zaštite okoliša, vrijeme je # ForNature.

Vrijeme je da osmislimo naš odnos prema prirodi.

Vrijeme je da prirodu stavimo u središte svih naših odluka.

Dajemo li dovoljno prednost našem zajedničkom Domu, Planeti, da bismo poslušali njen vapaj?

NA KOJI NAČIN TRAŽIMO VAŠU POMOĆ

Ovaj vodič se sastoji iz tri dijela: „Uči“, „Dijeli“ i „Djeluj“. Budući da nam se savjetuje izolacija, zbog pandemije COVID-19, sve što trebate za učešće u ovogodišnjem Svjetskom danu zaštite okoliša je veza s internetom, knjigom ili čak samo vašom maštom.

UČI

Boravak u izolaciji, u našim domovima, savršena je prilika da saznamo više o divljini sa kojom dijelimo našu Planetu. Ovogodišnji Dan okoliša je prilika da razmislimo o ulozi prirode u našem životu i načinima na koje se možemo zalagati za pozitivne promjene.

DIJELI

Tokom obilježavanja Svjetskog dana zaštite okoliša (05.6.2020. godine), UNEP će otvoriti teme razgovora na osam jezika na svojim kanalima društvenih medija. Tražit će od nas da im kažemo zašto je vrijeme #ForNature. Ovo je prilika da podijelimo razloge zašto volimo prirodu, kako vlade pokazuju svoje napore u zaštiti prirode, te na koji način se organizacije zalažu za njihove ciljeve.

DJELUJ

Nakon 05.6.2020. godine, do momenta održavanja pete Skupštine UN-a za okoliš 2021. (datuma kada će svjetski ministri okoliša odrediti globalne prioritete), od vas tražimo da primijenite znanje koje ste stekli, kako bi dali svoj doprinos zaustavljanju gubitka biološke raznolikosti i umanjili efekte klimatskih promjena. Sopstvenim učešćem možemo doprinijeti oporavku prirode i osigurati bolju i zdraviju budućnost za sve.

ŠTA POJEDINCI MOGU DA URADE?

Svako od nas pojedinačno može imati ulogu u zaustavljanju ili usporavanju negativnih utjecaja na biodiverzitet i očuvanju prirode za dobrobit čovječanstva. Kao pojedinci moramo preispitati šta kupujemo i koristimo, kako bismo postali svjesni potrošači. Ako ćemo sadašnji tok uništenja promijeniti u očuvanje prirode, prvo moramo **NAUČITI što možemo uraditi, **PODIJELITI** to znanje s našom obitelji i prijateljima na Svjetski dan zaštite okoliša i kasnije, te **DJELOVATI** kroz aktivnosti kojim ćemo napraviti promjenu.**

Ovdje se možete informisati o tome kako **UTJECATI na očuvanje biodiverziteta:**

- Saznajte što vaš grad, općina i vlade na svim nivoima rade u okviru aktivnosti zaštite okoliša
- Pridružite se „Earth school“ na TED-u i educirajte se u okviru 30 predavanja koje su vodili neki od najboljih govornika o zaštiti i očuvanju prirode na svijetu ted.ed.com/EarthSchool
- Saznajte kako kroz kampanju Ujedinjenih nacija pod sloganom „Djeluj odmah“ možete doprinijeti borbi protiv klimatskih promjena un.org/en/actnow/
- Kroz UNEP kampanju „Čista mora“ saznajte više o zagađenju mora plastikom i negativnim utjecajima na morske ekosisteme cleanseas.org/
- Saznajte više o ilegalnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune wildfor.life/the-campaign
- „Anatomija akcije“ – saznajte kako svakodnevnim malim koracima i aktivnostima možete smanjiti svoj ugljični otisak i pomoći u smanjenju globalne emisije ugljičnog dioksida anatomyofaction.org
- Prijavite se na „iNaturalist“ online zajednicu prirodnjaka, gdje možete bilježiti zapažanja o biljkama i životinjama, upoznati druge zaljubljenike u prirodu i istraživati svijet prirode
- Saznajte više o mjerama za smanjenje emisija koje su propisane zemljama u cilju održanja porasta globalne prosječne temperature za 2°C unenvironment.org/interactive/emissions-gap-report/2019/
- „The Nature Conservancy“ je međunarodna neprofitna organizacija za zaštitu prirode
- Informišite se kroz izvještaje o politikama korištenja zemljišta, pravu nad upravljanjem zemljištem i njihovim utjecajima na okoliš
- Saznajte [više](#) o Međunarodnoj konvenciji o zaštiti bilja, pogledajte [Vodič](#) i [savjete kako komunicirati](#) o ovoj problematici putem medijskih kanala
- Putem aplikacije „Beat the Microbead“ otkrijte sadrži li vaša kozmetika i proizvodi za ličnu higijenu štetne sastojke i plastične mikro-granule

- IUCN #NatureforAll [Discovery zone](#) nudi niz kreativnih alata – od video zapisa, lekcija, stripova koji će vam pomoći da saznate više o prirodi

Ovdje su neke ideje kako možete **DIJELITI poruku ovogodišnjeg Svjetskog dana okoliša:**

- Pratite UNEP feed na socijalnim mrežama od 28.5. do 05.6. i podijelite sa javnošću zašto su akcije za prirodu važne. Obavezno upotrijebite #ForNature i #WorldEnvironmentDay hashtag-ove
- Označite par ljudi, organizacija i kompanija i pozovite ih da se priključe
- CITIES4FOREST je objavio „Izazov za šume“. Priključite se foto izazovu i zasadite drvo cities4forests.com/forest-challenge/
- Budite dosljedni u informacijama koje dijelite na društvenim mrežama kako bi osigurali relevantne i pouzdane izvore za suzbijanje dezinformacija

Kako **DJELOVATI** u korist prirode:

- Usmjerite prehranu na više ekološki prihvatljive namirnice, naročito na glavne izvore proteina
- Putujte manje – odgodite putovanja za period kada se situacija normalizuje, nakon pandemije Corona virusa
- Ostavite nekoliko divljih zelenih površina u svome vrtu gdje bi oprašivači i drugi insekti mogli obitavati
- Podsjećajte gradske, općinske i druge predstavnike vlasti da je važno da ispunjavaju ciljeve zaštite okoliša koje su vam obećali
- Izbjegavajte kupovinu plastike za jednokratnu upotrebu. Plastični otpad koji završi u prirodi, na kopnu i u moru, životinje nažalost često pogrešno zamijene sa hranom. Za mnoge vrste to može prouzrokovati ozbiljne ozljede pa i smrt.
- Reciklirajte koliko god možete
- Napravite vrt na balkonu ili u dvorištu ili se uključite u podršku gradskom vrtu sa autohtonim cvijetnim biljkama
- U domaćinstvima nastojte minimalno koristiti hemikalije koje mogu imati toksične efekte na zemljište i podzemne vode.
- Napravite kompost u svom vrtu ili prozorskim daskama, i tako uzgajajte vlastite proizvode
- Istražite gdje i kako kupovati lokalne proizvode i hranu

ŠTA VJERSKI LIDERI I VJERSKE GRUPE MOGU DA URADE?

Vjerske zajednice imaju veliki utjecaj u sprečavanju gubitka biodiverziteta i očuvanja prirode za dobrobit zajednice i održive budućnosti svih vrsta koje dijele ovu planetu. Vjerske vođe na svim nivoima mogu nadahnuti vjernike da žive u skladu sa prirodom i traže „zelene poslove“. Ako želimo postati istinski čuvari prirode, prvo moramo **NAUČITI** što možemo uraditi, **PODIJELITI** to znanje sa zajednicom na Svjetski dan zaštite okoliša i kasnije i onda kada je sigurno, **DJELOVATI** kroz aktivnosti kojim ćemo napraviti promjenu.

Ovdje su izvori **INFORMACIJA** o tome kako vjerske zajednice mogu doprinijeti očuvanju prirode:

- UNEP Inicijativa „Vjera za Zemlju“ ima za cilj poticati i saradivati sa vjerskim organizacijama u postizanju ciljeva održivog razvoja i s ciljem ispunjenja ciljeva Agende unenvironment.org/about-un-environment/faith-earth-initiative/religions-and-environmental-protection
- Yale Forum o religiji i ekologiji nudi biblioteku izvora o svim religijama i njihovim učenjima na temu okoliša <https://fore.yale.edu/search/node/biodiversity>
- „Laudato Si“, druga enciklika pape Franje o brizi za planetu, kao zajednički dom, na vidjelo iznosi problematiku ekologije u savremenom svijetu www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html

- „Islam i Okoliš“ je vodič za odgajatelje i učitelje koji nudi nastavna pomagala, jednostavne zadatke i ideje za kreativne zadatke issuu.com/lutfiomar/docs/teachers-guide_body_v3
- Edukativni izvori na temu okoliša, uključujući aktivnosti, diskusije i nastavne planove, u kontekstu judaizma, možete pronaći na Aytzim, neprofitnoj organizaciji za zaštitu okoliša aytzim.org/resources/educational-materials
- Ljudska odgovornost i okoliš, novinarski članak napisan iz perspektive hinduizma digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1077&context=jhcs
- Doprinosi UNDP / Savezu religija i planova zaštite čiji je cilj pomoći vodećim svjetskim religijama da unaprijede njihovu vezu sa prirodom, napravila je zajednica Sikha, a može se pronaći na arcworld.org/downloads/Sikh-EcoSikh-Seedplan-5YP.pdf

Neke od ideja kako možete **DIJELITI** poruku Svjetskog dana okoliša:

- Vodite online vjerska predavanja, rasprave ili slične razgovore, naglašavajući iz vjerskih knjiga dijelove koji se odnose na zaštitu okoliša
- Na društvenim mrežama dijelite odlomke iz vjerskih knjiga iz zaštite okoliša i označite druge vjerske grupe da čine isto
- Organizirajte prikupljanje donacija nastojeći da u svojoj zajednici doprinesete osiguravanju sredstava za aktivnosti unapređenje okoliša
- Podstičite pripadnike svoje vjerske zajednice da se mole za boljitak okruženja i činite isto
- Širite relevantne i provjerene informacije kako COVID-19 utiče na gubitak biodiverziteta, kako bi spriječili dezinformacije
- Udružite se sa preduzećem koje pruža usluge obnovljivih izvora energije i potaknite i druge da se priključe
- Udružite se sa lokalnim supermarketom kako biste prikupili hranu koju možete besplatno podijeliti ljudima u potrebi

Ovdje su izvori informacija o tome kako vjerske zajednice mogu **DJELOVATI u korist očuvanja prirode:**

- Potaknite učenje o učuvanju biodiverziteta u molitvama
- Pretvorite mjesta molitve u ekološki prihvatljiva i održiva mjesta, pružajući primjer zajednici
- Raspravljajte o značaju očuvanja biološke raznolikosti, kao i o razarajućim utjecajima na okoliš i ekonomiju
- Podržavajte zdrave prehrambene navike, uključujući načine za smanjenje konzumacije mesa i drugih neodrživih prehrambenih izbora
- Unaprijedite koncept zaštićenih područja kojima upravljaju vjerske organizacije
- Podržavajte održive prakse za zaštitu i očuvanje šuma, na područjima kojima upravljaju vjerske organizacije
- Podržavajte sadnju drveća na okupljanjima
- Distribuirajte sjemena autohtonih biljaka vjernicima tokom okupljanja
- Odvajajte otpad i reciklirajte čvrsti otpad stvarajući kompost koji će se koristiti kao gnojivo
- Učestvujte u pregovorima i konferencijama u organizaciji vlada i međunarodnih organizacija na temu zaštite okoliša
- Mobilizirajte sljedbenike na kolektivne akcije za smanjenje otpada i manju konzumaciju

ŠTA PRIVREDNICI MOGU DA URADE?

Privatni sektor ima ključnu ulogu u suzbijanju gubitka biološke raznolikosti i očuvanju prirodnih resursa. Poslovni subjekti se oslanjaju na domaće okruženje i ekosisteme kao resurse za proizvodnju i proizvodne procese. Oni mogu uključiti održive prakse u proizvodni lanac i finansiranje. Ako ćemo sadašnji tok degradacije zaokrenuti u očuvanje prirode, prvo moramo **NAUČITI** što možemo uraditi, **PODIJELITI** to znanje s našom porodicom i prijateljima na Svjetski dan zaštite okoliša i kasnije, te **DJELOVATI** kroz aktivnosti kojim ćemo napraviti promjenu.

Izvori informacija gdje biznisi mogu saznati i **NAUČITI o tome kako štititi prirodu:**

- UN Global Compact najveća je svjetska inicijativa za održivi razvoj i korporativnu održivost, s ciljem usmjeravanja i pružanja podrške poslovnoj zajednici širom svijeta, kada je riječ o napretku i ispunjenju Ciljeva održivog razvoja i Agende 2030.
unglobalcompact.org/
- Mreža One Planet je globalna inicijativa opredjeljenju za ubrzavanje procesa koji vode prema održivoj potrošnji i proizvodnji u razvijenim zemljama, kao i zemljama u razvoju oneplanetnetwork.org/
- unenvironment.org/private-sector-engagement-resources uključuje strategije, izvještaje i biltene uključivanja privatnog sektora u pitanja zaštite i očuvanja biodiverziteta
- unenvironment.org/resources/publication/2019-global-status-report-buildings-and-construction-sector razmatra ključne pokretače emisija ugljičnog dioksida u građevinarstvu
- Cilj „GEO for Business“ je prenijeti poslovnoj zajednici ključne poruke UNEP-a, o potrebi za transformacijskim promjenama koje mogu doprinijeti zelenoj i cirkularnoj ekonomiji
report.businesscommission.org/report
- OECD Peer learning politika privatnog sektora istražuje klimatske promjene i načine za promociju zelenog rasta
oecd.org/dac/peer-reviews/Policy-Brief-4-Private-Sector-Engagement-to-Address-Climate-Change-and-Promote-Green-Growth.pdf
- Saznajte [više](#) o Međunarodnoj konvenciji o zaštiti bilja, pogledajte [Vodič](#) i [savjete kako komunicirati](#) o ovoj problematici putem medijskih kanala
- Informirajte se kroz [izvještaje](#) o politikama korištenja zemljišta, pravu nad upravljanjem zemljištem i njihovim utjecajima na okoliš
- Na sljedećem linku saznajte više o načinima prevencije i zaštite zemljišta od degradacije
catalogue.unccd.int/1210_UNCCD_SPI_2019_Report_1.2.pdf
- Saznajte više o održivom upravljanju zemljištem putem alata razvijenih u okviru UN konvencije o suzbijanju dezertifikacije/degradacije tla (UNCCD)
knowledge.unccd.int/knowledge-products-and-pillars/unccd-podcast-series
knowledge.unccd.int/cbm/capacity-building-marketplace
- Izvještaj Evropske komisije koji ispituje najbolje ekološke prakse u prehrambenom sektoru ec.europa.eu/jrc/en/publication/euro-scientific-and-technical-research-reports/best-environmental-management-practice-food-and-beverage-manufacturing-sector

Neke od ideja kako poslovni subjekti mogu **DIJELITI poruke Svjetskog dana okoliša:**

- Objavite inicijativu, planirani cilj ili aktivnosti koje će unaprijediti stanje okoliša, te objasnite javnosti kako namjeravate postići isto
- Raspišite otvoreni poziv za inovativne ideje kako biste unaprijedili svoje poslovanje i dali mu ekološki pečat
- Pridružite se izazovu CEO Carbon Neutral
- Postanite dio platforme „Business for Nature“ s ciljem pokretanja hitnih akcija na smanjenju gubitaka biodiverzita
- Na društvenim mrežama najavite praksu uklanjanja plastike za jednokratnu upotrebu u svom proizvodnom lancu i poslovanju, te pozovite i druge subjekte da to učine
- Najavite nove mjere za smanjenje otpada iz hrane, i rješavanje emisija ugljika
- Ako ste poslovni subjekt u modnoj industriji, zagovarajte proizvodnju prirodnih boja i tkanina

- Ozelenite krovove ili fasade vaše firme sadnjom drveća ili cvijeća kako biste poboljšali energetska efikasnost, te povećali biološku raznolikost
- Potaknite osoblje i klijente da se pridruže obilježavanjima Svjetskog dana zaštite okoliša, tražeći njihove prijedloge o tome kako poslovanje može pridonijeti obnovi i očuvanju prirode

Neke od ideja kako odgovornom poslovnom praksom preduzeća mogu **DOPRINIJETI očuvanju prirode:**

- Shvatite, cijenite i primijenjujte svoj utjecaj i ovisnost o prirodi
- Ako se vaše poslovanje zasniva na sirovinama i iskorištavanju prirodnih resursa, pribavite certifikate održivosti poput Forestry Stewardship Council (FSC), B Corp ili Alliance Rainforest Alliance certifikata
- Podržite napore vlada da ulažu u upravljanje zemljištem na vodnim područjima, s ciljem poboljšanja kvalitete i količine voda, s ciljem postizanja dobrobiti za ljude i ekosisteme

- Radite na stvaranju tržišnih mehanizama za redukciju emisija ugljen dioksida ili drugih stakleničkih gasova, koji bi poljoprivrednicima omogućili da kroz ekonomsku valorizaciju poljoprivrednih praksi uzgoja kultura s niskom emisijom ugljika ostvare finansijske beneficije i podršku
- Sudjelujte u suzbijanju krčenja i uništavanja šuma i radite na nultoj konverziji prirodnih staništa za proizvodnju
- U potpunosti razmotrite prednosti ekosistemskih usluga i troškova prirodnog kapitala koje nastaju zbog vaših privrednih aktivnosti
- Uključite pitanja održivosti u najranijim fazama poslovnog planiranja
- Pogledajte kako proizvoditi, distribuirati, trošiti i raspolagati resursima na načine koji optimiziraju upotrebu resursa, minimiziraju emisiju stakleničkih plinova i izbjegavaju štetne hemikalije koje štete biološkoj raznolikosti
- Koristite eko građevinske materijale poput onih dobivenih iz otpada, trajno proizvedene regenerativne materijale, šindre na solarni pogon i učinkovitu izolaciju, i sl.

- Kupujte lokalno kako biste pružili podršku lokalnim trgovačkim lancima i to, ako je moguće, one proizvode koji su izrađeni na ekološki prihvatljiv način
- Uložite u istraživanje i razvoj klimatski pametne proizvodnje i tehnologija
- UN-ov Poslovni vodič za COVID-19 preporukama i prijedlozima mjera pruža podršku poslovnim subjektima u njihovim naporima za prevladavanje ekonomskih posljedica uzrokovanih krizom
- UN Global Compact, najveća svjetska inicijativa za održivi razvoj i korporativnu održivost, kreirala je platformu i otvorila poziv za izvršne direktore kompanija da snime i na platformi objave videa sa idejama, savjetima i iskustvima o aktivnostima njihovih kompanija kao odgovor na COVID-19 ([CEOs Taking Action](#))

ŠTA GRADOVI MOGU DA URADE?

Gradovi su dom većini ljudi koji danas žive na planeti Zemlji i troše oko 75 posto resursa koji dolaze iz prirode. Do 2050. godine, UN predviđa da će 80 posto svjetske populacije živjeti u urbanim područjima. Zbog toga gradovi imaju ogromnu ulogu u očuvanju ograničenih resursa planete i pružanju usluga ljudima. Ako želimo promijeniti trenutni tok uništavanja i unaprijediti očuvanje prirode, prvo moramo **NAUČITI** što možemo učiniti, **PODIJELITI** to znanje s našim građanima na Svjetski dan zaštite okoliša, i **DJELOVATI** na stvari koje moramo promijeniti.

Evo nekoliko savjeta za gradonačelnike, članove gradskih vijeća i općina kroz koje se može **NAUČITI na koji način zaštititi biološku raznolikost:**

- Naredne UNEP smjernice istražuju načine iskorištavanja klimatskih i resursnih potencijala za zdravlje i dobrobit u susjedstvu unenvironment.org/news-and-stories/story/new-neighborhood-creating-new-community-around-sustainability-and-social
- Ovaj Izvještaj UNEP-a istražuje načine kako gradovi mogu postati održivi i efikasni u korištenju resursa, sa porastom urbanog stanovništva <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1124SustainableResourceEfficientCities.pdf>
- [Izvještaj](#) o UNEP GEO gradovima pruža lokalnim vlastima, naučnicima, donosiocima odluka i općoj javnosti pouzdane i ažurirane informacije kako poboljšati urbano ambijentalno planiranje i upravljanje
- Ovaj [izvještaj UNEP-a](#) pokazuje kako lokalne samouprave i odluke mogu pomoći poboljšanju stanja u globalnom okruženju
- [„Gradovi i biološka raznolikost“](#) pokazuje da urbanizacija utiče na biološku raznolikost i ispituje 10 načina kako gradovi mogu ojačati očuvanje i održivije korištenje prirodnih resursa.
- Sljedeći izvori pokazuju načine na koje štitimo zemljište od degradacije catalogue.unccd.int/1210_UNCCD_SPI_2019_Report_1.2.pdf knowledge.unccd.int/drought-toolbox
- [„Smjernice za staništa UN-a“](#) prikazuju kako uravnotežiti teritorijalni razvoj jačajući gradsko-ruralne veze
- „Gradovi sa prirodom“, inicijativa koju vodi domaćin ICLEI , IUCN i The Nature Conservancy zajednička je platforma za gradove i njihove partnere za uključivanje i network-ing. citieswithnature.org/what-is-city-swithnature/
- Inicijativa „Nature of Cities“ promovira razgovore o urbanim rješenjima za izazove zaštite okoliša www.thenatureofcities.com
- Cities4Forests potiče gradove na bolje povezivanje, očuvanje, upravljanje i obnavljanje šuma u okruženju cities4forests.com/
- Saznajte kako bolje integrirati prirodu u urbani život savjetujući se sa ovim resursima: [Citieswithnature.org/](https://citieswithnature.org/) i cbc.iclei.org/una-handbook-series/ cbc.iclei.org/value-nature-urban-life/

Evo nekoliko ideja kako gradovi mogu **PODIJELITI poruku na Svjetski dan zaštite okoliša:**

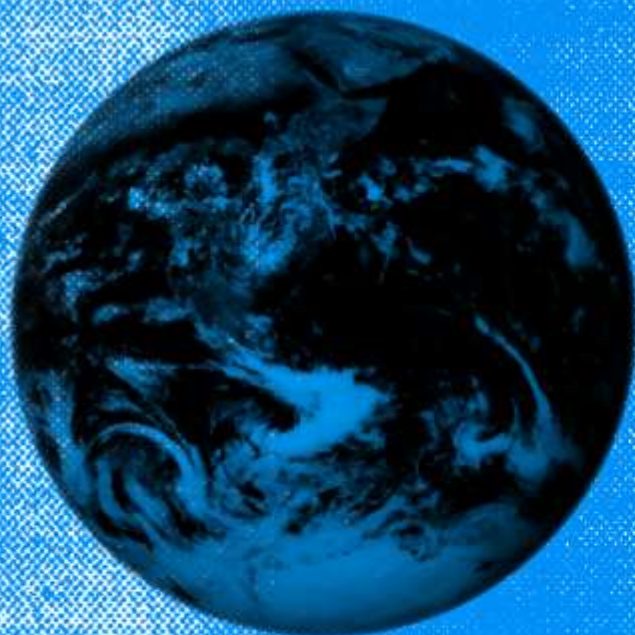
- Pridružite se inicijativi [CitiesWithNature](#) koja prepoznaje i povećava vrijednost prirode u gradovima
- Prijavite se u [C40 Cities](#), vodeću grupu za klimatska pitanja
- Najavite izgradnju nove „zelene površine “ u vašem gradu

- Koristite društvene mreže da biste skrenuli pažnju na postojeću biološku raznolikost koja postoji u vašem gradu i koja je u opasnosti od gubitka ukoliko se ne poduzmu preventivne mjere
- Pošaljite sjemena autohtonih biljaka svojim sugrađanima, koje mogu da posade na svom balkonu ili vrtu, kako bi potaknuli biološku raznolikost
- Pridružite se [Koaliciji za klimu i čist zrak](#)
- Pridružite se [Cool Coalition \(Koaliciji Cool\)](#)
- Neka gradonačelnik bude domaćin virtuelnog panela o pitanjima okoliša u gradu, koje će voditi sa svojim sugrađanima
- Najavite nove ciljeve koji se odnose na prirodu i biološku raznolikost

Evo kako gradovi mogu **DJELOVATI** za prirodu:

- Usvojite pristup „Zajedničke vlade“ (eng. *Whole-of-Government Approach* – WGA) kako bi se pokrenule inicijative i aktivnosti uspostavljanja održivog urbanog razvoja
- Uključite u gradske klimatske strategije rješenja koja prepoznaju prirodu kao svoj sastavni dio
- Razvijajte kombinirane prometne i ekosistemske koridore, pješačke i biciklističke staze sa prirodnom sjenom, koje povezuju ključne zelene površine u gradu i oko njega
- Postavite ciljeve koji uvode zaštitu postojećih i stvaranje novih zelenih površina u gradu, kao i inovativne politike poput obaveza za ponovno stvaranje zelenih površina koje su urbanim razvojem oduzete gradovima
- Razmislite o tome da „zeleni“ krovovi i solarni paneli postanu obaveznim dijelom specifikacije prilikom budućih tenderskih procedura
- Stvorite mogućnosti urbanog vrtlarstva za pojedince i lokalne zajednice
- Uvedite praksu periodičnog izvještavanja o održivom razvoju u gradovima
- Svi gradovi, veliki i mali, pozvani su da postanu dio jedinstvene inicijative koja prepoznaje i povećava vrijednost prirode u gradovima širom svijeta i oko njih. Pridružite se inicijativi [Cities with Nature](#) (Gradovi sa prirodom)
- Uključite urbaniste da analiziraju kako se više stabala može zasaditi u stambenim naseljima i u neposrednoj blizini škola i bolnica
- Ako su prirodni vodotoci degradirani zbog urbane ekspanzije, angažujte lica koja bi analizirala mogućnost njihove obnove
- Rezervišite budžetska sredstva za programe, projekte i druge aktivnosti za oblast unapređenja biološke raznolikosti
- U saradnji sa naučnicima saznajte koje ekosistemske usluge biste mogli koristiti u vašem gradu, te ih zaštitite ili unaprijedite.

ŠTA VLADE MOGU DA URADE?

Snažna i predana okolišna politika ključna je za zaustavljanje gubitka biološke raznolikosti i očuvanje prirode za dobrobit ljudi. Vlade imaju centralnu ulogu u promjeni našeg trenutnog destruktivnog kursa, štiteći i braneći divljinu, sa ambicijom i odgovornošću. Biološka raznolikost je neophodna za očuvanje ljudskih prava, uključujući prava na život, zdravlje, hranu, vodu i kulturu. Da bi se zaštitila ljudska prava, države imaju obavezu zaštite ekosistema i bioraznolikosti. Kad znamo više, možemo i više. Dakle, prvo moramo **NAUČITI što možemo učiniti. **PODIJELITE** to znanje građanima na Svjetski dan zaštite okoliša i **DJELUJTE** na stvari koje moramo promijeniti.**

Evo nekih izvora informacija, koje mogu pružiti vladama dodatne **INFORMACIJE o načinima uključivanja biološke raznolikosti u svoje procese i aktivnosti:**

- Web stranica Konvencije o biološkoj raznolikosti ističe postojeće politike biološke raznolikosti u pojedinim zemaljama cbd.int/countries/
- Globalna procjena resursa šuma daje bitne informacije za razumijevanje obuhvata šumskih resursa, njihovo stanje, upravljanje i upotrebu fao.org/forest-resources-assessment/en/
- Početna stranica Ciljeva održivog razvoja, kao dio UN-ove Agende 2030 sustainabledevelopment.un.org/
- Naredni vodič ispituje načine zaštite biološke raznolikosti u tropskim šumama u Aziji nap.edu/read/989/chapter/12#394
- Ovaj UNEP informativni list opisuje kako države mogu integrisati politiku biološke raznolikosti u vladino donošenje odluka unenvironment.org/resources/fact-sheet/mainstreaming-biodiversity-information-heart-government-decision-making

- Saznajte [više](#) o Međunarodnoj konvenciji o zaštiti bilja ovdje, pogledajte ovaj [vodič](#) sa savjetima kako iskomunicirati ovaj problem i koristiti ovaj resurs u društvenim medijima
- Pročitajte ove izvještaje o korištenju zemljišta, prava i srodnih utjecaja na okoliš catalogue.unccd.int/823_GLO_Full_Report_ENG.pdf catalogue.unccd.int/825_Transformative_action_brochure%20GM.pdf catalogue.unccd.int/1210_UNCCD_SPI_2019_Report_1_2.pdf
- Ovo izvješće o Konvenciji o biološkoj raznolikosti nudi smjernice o politici za integraciju biološke raznolikosti i uslugama ekosistema
- Saznajte više o Održivosti, Stabilnosti, Sigurnosti ([Sustainability, Stability, Security - 3S](#)) i inicijativama [Velikog zelenog zida](#)

Evo nekoliko ideja kako vlade mogu **PODIJELITI svoje ciljeve Svjetskog dana zaštite okoliša:**

- Krenite na UNEP-ove socijalne feedove od 28.5. do 5.6. i podijelite sa javnošću zašto je djelovanje za prirodu tako kritično. Obavezno upotrijebite hashtagove #ForNature i #WorldEnvironmentDay
- Najavite nacionalnu inicijativu za zaštitu biološke raznolikosti i navedite načine i ciljeve koje namjeravate postići
- Budite domaćini virtualnih sastanaka o novim mjerama biološke konzervacije u svjetlu COVID-19 i podijelite rezultate
- Dijelite zanimljive činjenice na društvenim mrežama i medijima o biološkoj raznolikosti koja postoji u vašoj zemlji, kao i o opasnosti o njenom gubitku ukoliko se ne poduzmu preventivne mjere
- Najavite zabranu plastike za jednokratnu upotrebu
- Najavite stroge mjere zaštite morskog područja i riječnih slivova
- Objavite nove mjere zaštite šuma, nacionalnih parkova i centara biološke raznolikosti

- Započnite nacionalne kampanje za podizanje svijesti, s ciljem edukacije građana o tome šta je biološka raznolikost i kako je zaštititi u svakodnevnom životu, kako bi se postigao AICHI Cilj 1

Evo šta vlade mogu **URADITI** za prirodu:

- Postavite biološku raznolikost u centar odlučivanja i u vrh nacionalne liste prioriteta
- Povratite degradirane prirodne krajolike i obezbijedite poticaje i subvencije, te nagrade za inicijative i projekte koji podstiču održivo korištenje resursa
- Finansijska regulatorna tijela trebaju stvoriti i ojačati finansijske mehanizme (obveznice, poticaje) i regulatorne okvire (izvještavanje ili praćenje) radi podrške široj javnosti u načinima očuvanja biološke raznolikosti
- Aktivno učestvujte u kreiranju politika o divljini, zelenim koridorima i pružite finansijsku podršku za aktivnosti koje su u skladu s procjenom neophodne zaštite biološke raznolikosti
- Postupno radite na:
  - Ukidanju proizvodnje fosilnih goriva i ulaganju u obnovljive izvore energije,
  - Transponiranju poslova koji se vežu za fosilna goriva u poslove vezane za obnovljive izvore energije, te
  - Postupnom ukidanju motornih vozila koja se pokreću putem dizelnih i benzinskih motora, te se obavežite na ciljeve električne mobilnosti
- Unaprijedite zaštitu prirodnih područja i osigurajte provedbene i kaznene mjere za nepoštivanje i neprovođenje mjera
- Potaknite implementaciju i prihvaćanje Procjene strateškog utjecaja na okoliš
- Nakon COVID-19, razmislite o zadržavanju mjera skraćenog radnog vremena i ograničene upotrebe automobila i prijevoza, kako bi se smanjio nivo buke i zagađenja zraka, s ciljem povećanja areala slobodnog kretanja divljači
- Radite s agencijama UN-a na promovisanju prakse održivog razvoja i ispunjavanja ciljeva, poput Pariškog Sporazuma i ciljeva održivog razvoja
- Radite na pronalaženju rješenja koja se temelje na prirodi (NbS), te imaju minimalizirajuće štetne utjecaje infrastrukturnih projekata po ekosisteme i biološku raznolikost
- Promovišite zdraviji način ishrane i globalno smanjenje prehrambenog otpada
- Povećajte javna ulaganja u održivu poljoprivredu i poljoprivredu koja podstiče unapređenje krajolika radi zaštite prirode i poboljšanje proizvodnje zdrave hrane
- Učinite upravljanje prirodnim resursima održivim u svojim politikama

ŠTA ŠKOLE I PREDAVAČI MOGU DA URADE?

Škole i učitelji imaju ključnu ulogu u negovanju afirmacije mladih za prirodu, te osmišljavanju nastavnih programa koji ističu vrijednost biološke raznolikosti, te podstiču interese za razvoj budućih „zelenih poslova“. Ako želimo promijeniti kurs od uništenja do skrbnštva nad prirodom, prvo moramo **NAUČITI** šta možemo napraviti, **PODIJELITI** to znanje u našim zajednicama i **RADITI** na stvarima koje trebamo promijeniti.

Evo nekoliko savjeta za djecu u školama, kroz koje mogu da **NAUČE kako da zaštite prirodu:**

- Zemaljska škola TE-Ed pomoći će mladima da razumiju i poštuju naš prirodni svijet, dok uče o tome kako smo ovisni o Planeti. Ovi sadržaji predstavljaju neke od najboljih ekoloških lekcija, koje se nalaze na jednom mjestu ed.ted.com/earth-school
- Svjetski fond za divljinu nudi obrazovni materijal o biološkoj raznolikosti za nivo osnovnog, srednjeg i fakultetskog obrazovanja schools.wwf.ca/
- „Najveća svjetska lekcija“, koju zagovara Malala Yousafzai, glasnogovornik UN-a za mir, prilagođava Ciljeve održivog razvoja djeci i mladima vimeo.com/138852758
- Konvencija o biološkoj raznolikosti osmislila je priručnik za predavače cbd.int/doc/bioday/2008/ibd-2008-uokvirivanja-knjizica-en.pdf
- [Zaštita prirode \(The Nature Conservancy\)](http://www.nature.org) je globalna neprofitna organizacija, usmjerena na stvaranje uslova u kojima ljudi i priroda mogu uzajamno napredovati

- Saznajte [više](#) o Konvenciji o zaštiti bilja, te pogledajte [vodič](#) sa savjetima kako komunicirati na ovu temu, te iskoristite ovaj [resurs](#) za društvene mreže i medije
- Ovaj [edukativni materijal](#) pridonosi podučavanju o borbi protiv dezertifikacije
- IUCN-ova #NatureforAll [Discovery Zone](#) nudi niz kreativnih alata – od videozapisa i priručnika, preko stripova i sl., koji pomažu prilikom učenja o prirodi

Evo nekoliko ideja koje možete **PODIJELITI na Svjetski dan okoliša:**

- Nađite lekciju Zemaljske škole, koju volite najviše i podijelite to sa svojim prijateljima pomoću #EarthSchool i #ForNature kao hashtag
- Koristite umjetnost kao način za širenje poruka, npr. putem izložbi likovnih radova, takmičenja ili muzičkih izazova

- Krenite na UNEP-ove feedove društvenih mreža od 28.5. do 5.6. i podijelite sa svijetom zašto je djelovanje za prirodu urgentno. Obavezno upotrijebite #ForNature i hashtagovi #WorldEnvironmentDay
- Označite nekoliko ljudi, organizacija i/ili firmi, po vašem izboru i pozovite ih da se pridruže dijalogu
- CITIES4FORESTS pokrenuo je Šumski izazov. Pridružite se takmičenju za najbolju fotografiju i posadite stablo cities4forests.com/forest-challenge/
- Najavite opredjeljenost za ukidanje plastike za jednokratnu upotrebu
- Objavite videozapise sa članovima porodice u kojima ih intervjuišete o načinima efikasnog korištenja resursa u domaćinstvu

Evo kako možete **DJELOVATI** u prirodi:

- Potaknite studente da razmisle o količini plastike sa kojom dođu u dodir tokom jednog dana. Slamke i boce za jednokratnu upotrebu su više stvar praktičnosti nego nužnosti. Opišite metode i načine izbacivanja jednokratne plastike iz svakodnevne upotrebe
- Organizirajte događaje sadnje drveća u školama
- Obezbijedite mogućnosti za mlade da se bave aktivnostima u prirodi. Organizujte mjesečni izlet u prirodi, sportske aktivnosti na otvorenom i šetnje sa „domaćinima“ kako biste otkrili lokalnu povijest flore i faune
- Naučite studente kako da se njihov glas čuje, putem pisanja inicijativa lokalnoj administraciji, kojima se zahtijeva zaštita lokalne biološke raznolikosti
- Potaknite da se roditelji, kroz obrazovne aktivnosti njihove djece u školama, opredijele da više recikliraju u domaćinstvima i kupuju hranu s manje ambalaže
- Potaknite studente da budu umjereni u konzumiranju hrane, te da se sa istom ne rasipaju
- Prilikom podučavanja učenika o ugroženim vrstama, u svakodnevnim lekcijama o prirodi koristite „flag species“ (vrste koje su dobro prihvaćene u društvu), kako bi potakli njihovu maštu da razmišljaju o tome zašto su divlje životinje i biljke važne
- Ohrabrujte djecu na razmišljanje o konzumerizmu i zašto on može biti opasan za Planetu
- Prenesite znanje o prilikama koje proizilaze iz „zelenih poslova“

ŠTA MLADI I CIVILNA DRUŠTVA MOGU DA URADE?

Mladi su budućnost, a odluke koje donesemo danas određuju svijet koji ćemo naslijediti. Sve više i više se čuju glasovi mladih. Mladi ljudi moraju igrati jednu od glavnih uloga u sprječavanju gubitka biološke raznolikosti i očuvanju prirode za našu budućnost. Ako želimo promijeniti tok uništenja, prvo moramo **NAUČITI** što možemo učiniti, **PODIJELITI** to znanje u našim zajednicama na Svjetski dan zaštite okoliša, te **RADITI** na stvarima koje moramo promijeniti.

**Evo nekoliko izvora na kojima mladi mogu
NAUČITI o tome kako mogu zaštititi prirodu:**

- „GEO 6 za mlade“ (eng. GEO-6 for Youth) sažima veliki broj naučnih poruka o stanju okoliša, na način koji je mladima razumljiv unenvironment.org/resources/assessment/global-environment-outlook-6-young
- „Anatomija akcije“ ukazuje na radnje koje pojedinci mogu poduzeti kako bi umanjili svoj karbonski otisak anatomyofaction.org
- Saznajte o ugroženim vrstama sa kojima se trguje unutar lanaca ilegalne trgovine divljim životinjama kroz UNEP-ovu kampanju o divljini wildfor.life/learn
- Glavna grupacija za djecu i mlade UNEP-a predstavlja skupinu pojedinaca i omladinskih organizacija, koji rade na očuvanju okoliša i teže da se čuju glasovi mladih u procesima upravljanja i očuvanja prirode www.youthenvironment.org/
- Ovaj XChange paket predstavlja vodič za odgovornu potrošnju [unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000158700 / PDF / 158700eng.pdf.multi](http://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000158700/PDF/158700eng.pdf.multi)
- Svjetski fond za divljinu (The World Wildlife Fund – WWF) sadrži edukativne materijale za osnovni, srednji i fakultetski nivo obrazovanja o biodiverzitetu campus.wwf.ca/
- Zemaljska škola TE-Ed pomoći će mladima da razumiju i poštuju naš prirodni svijet, dok uče o tome kako smo ovisni o Planeti. Ovi sadržaji predstavljaju neke od najboljih ekoloških lekcija, koje se nalaze na jednom mjestu ed.ted.com/earth-school
- Saznajte [više](#) o Konvenciji o zaštiti bilja, te pogledajte [vodič](#) sa savjetima kako komunicirati na ovu temu, te iskoristite ovaj [izvor](#) za društvene mreže i medije
- Upoznajte se sa ovim izvještajima o korištenju zemljišta, pravima na zemljište i njihovom povezanom utjecaju na okoliš catalogue.unccd.int/823_GLO_Full_Report_ENG.pdf
catalogue.unccd.int/825_Transformative_action_brochure%20GM.pdf
catalogue.unccd.int/1210_UNCCD_SPI_2019_Report_1.2.pdf
- Saznajte o dobrom upravljanju zemljištem, koristeći materijale i primjere dobre prakse UN-ove Konvencije za borbu protiv dezertifikacije
- Otkrijte sadrže li vaša kozmetika i proizvodi štetne mikro-kuglice putem aplikacije Beat the Microbead app beatthemicrobead.org/download-thebeat-the-microbead-app-and-take-part-in-ocean-conservation/
- IUCN-ova #NatureforAll [Discovery Zone](#) nudi niz kreativnih alata – od videozapisa i priručnika, preko stripova i sl., koji pomažu prilikom učenja o prirodi

Evo nekoliko ideja kako mladi mogu **PODIJELITI poruku na Svjetski dan zaštite okoliša:**

- Organizirajte webinar ili Q&A uživo, kako biste razgovarali o biološkoj raznolikosti i rješenjima koja se oslanjaju na prirodu
- Koristite umjetnost kao način za širenje poruka, npr. putem izložbi likovnih radova, takmičenja ili muzičkih izazova
- Krenite na UNEP-ove feedove društvenih mreža od 28.5. do 5.6. i podijelite sa svijetom zašto je djelovanje za prirodu urgentno. Obavezno upotrijebite #ForNature i hashtagovi #WorldEnvironmentDay
- Označite nekoliko ljudi, organizacija i/ili firmi, po vašem izboru i pitajte ih da se pridruže dijalogu
- Institut za svjetske resurse pokrenuo je Forest Challenge. Pridružite se foto takmičenju i posadite drvo cities4forests.com/forest-challenge/

- Budite precizni sa podacima koje dijelite, osiguravajući način da koristite pouzdane izvore, te na taj način suzbijate dezinformacije
- Podijelite informacije o pandemiji COVID-19 i kakav ona ima utjecaj na gubitak biološke raznolikosti, kako bi pomogli suzbijanju dezinformacija

Evo kako mladi mogu **DJELOVATI u korist prirode:**

- Organizujte događaje sadnje drveća, radnih akcija čišćenja u lokalnoj zajednici ili eko-piknika
- Organizirajte ulične akcije ili marševe kako biste vladajućim strukturama ukazali na potrebu zaustavljanja degradacije i uništenja prirode
- Zahtijevajte od svojih lidera odvažne odluke i konkretne radnje za zaštitu prirode
- Oblikujte buduće aktivnosti u pogledu borbe protiv klimatskih promjena, iznoseći primjere vlastitog učešća u kreiranju politika o klimatskim promjenama

- Razmislite o odabiru karijere koja prepoznaje probleme okoliša
- Volontirajte u lokalnim okolišnim organizacijama
- Učestvujte u aktivnostima koje vode smanjenju otpada i smanjenju potrošačkih navika

ŠTA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA MOGU DA URADE?

Kao civilno društvo, imamo važnu ulogu u prevenciji gubitka biodiverziteta, čuvajući prirodu za našu budućnost. Ukoliko želimo da promijenimo pravac destrukcije, najprije moramo **NAUČITI** o stvarima koje želimo da promjenimo, **PODIJELITI** stečeno znanje sa našom sredinom na Svjetski dan zaštite okoliša , te **DJELOVATI** na aktivnosti koje treba promijeniti.

Ovo su **INFORMACIJE** koje se odnose na civilna društva i njihovo unapređenje znanja po pitanju zaštite prirode:

- Naučite na koji način se možemo boriti protiv klimatskih promjena putem kampanje UN „Djeluj sad“ (Act Now) un.org/en/actnow/
- Naučite o zagađenju plastikom, putem kampanje UNEP-a „Čista mora“ (Clean Seas), te na koji način ovo zagađenje djeluje na morske organizme cleanseas.org/
- Saznajte više o ugroženim vrstama koje su predmet ilegalne trgovine ugroženim vrstama wildfor.life/the-campaign
- „Anatomija akcije“ ukazuje na radnje koje pojedinci mogu poduzeti kako bi umanjili svoj karbonski otisak anatomyofaction.org

- Prijavite se na besplatne on-line kurseve o održivim mehanizmima za borbu protiv katastrofa i klimatskih promjena, zasnovanim na prirodnim procesima pedrr.org/education-training-courses/massive-open-online-course-moocon-nature-based-solutions-for-disaster-and-climate-resilience/
- Saznajte više o Izvještaju „Emissions Gap Report 2019“, koji analizira globalne procese aktivnosti vezanih za klimatske promjene, te poredi obaveze na koje su države obavezale i aktivnosti koje su neophodne unenvironment.org/interactive/emissions-gap-report/2019/
- Saznajte [više](#) o Konvenciji o zaštiti bilja, te pogledajte [vodič](#) sa savjetima kako komunicirati na ovu temu, te iskoristite ovaj [izvor](#) za društvene mreže i medije
- Zemaljska škola TE-Ed pomoći će mladima da razumiju i poštuju naš prirodni svijet, dok uče o tome kako smo ovisni o Planeti. Ovi sadržaji predstavljaju neke od najboljih ekoloških lekcija, koje se nalaze na jednom mjestu ed.ted.com/earth-school

Evo nekoliko ideja kako mladi mogu **PODIJELITI** poruku na Svjetski dan zaštite okoliša:

- Krenite na UNEP-ove feedove društvenih mreža od 28.5. do 5.6. i podijelite sa svijetom zašto je djelovanje za prirodu urgentno. Obavezno upotrijebite #ForNature i hashtagovi #WorldEnvironmentDay
- Označite nekoliko ljudi, organizacija i/ili firmi, po vašem izboru i pitajte ih da se pridruže dijalogu
- Institut za svjetske resurse pokrenuo je Forest Challenge. Pridružite se foto takmičenju i posadite drvo cities4forests.com/forest-challenge/
- Budite precizni sa podacima koje dijelite, osiguravajući način da koristite pouzdane izvore, te na taj način suzbijate dezinformacije
- Organizujte dobrotvorne događaje sa okolišnim temama iz vaše neposredne okoline, na kojima članovi organizacije mogu da uzmu učešće

- Označite promjene u svom okruženju, koje omogućavaju održive okolišne aktivnosti, te potaknite svoje članove da urade isto
- Podijelite informacije o pandemiji COVID-19 i kakav ona ima utjecaj na gubitak biološke raznolikosti, kako bi pomogli suzbijanju dezinformacija
- Udružite se sa preduzećem koje se bavi proizvodnjom obnovljivih izvora energije, te dogovorite sa njima povoljnije cijene za vaše članove
- Udružite se sa lokalnim supermarketima radi prikupljanja proizvoda kojima se bliži istek roka upotrebe, a koji se mogu besplatno podijeliti siromašnim
- Koristite umjetnost kao način za širenje poruka, npr. putem izložbi likovnih radova, takmičenja ili muzičkih izazova

Evo kako civilna društva mogu **DJELOVATI u korist prirode:**

- Djelite sjemena autohtonih biljaka svojim članovima prilikom različitih okupljanja
- Odvajajte otpad i reciklirajte čvrsti otpad, praveći kompost za uzgoj kultura
- Uzmite aktivno učešće u javnim raspravama i konferencijama organizovanim od strane vlade ili međunarodnih organizacija koje se tiču okoliša
- Insistirajte na uključivanju okolišnih problema u osnove odluka koje se tiču COVID-19
- Mobilizirajte članove na kolektivne akcije smanjenja nastanka otpada, kao i uravnoteženog konzumerizma
- Podržite zdrave načine konzumiranja hrane, uključujući načine reduciranja potrošnje mesa i drugih neodrživih izbora i navika
- Podržite sadnju drveća

- Zahtijevajte od donosioca odluka odvažne korake i konkretne akcije za zaštitu prirode
- Prezentirajte primjere učešća civilnog društva u procesima donošenja politika u kontekstu klimatskih promjena

VAŠ ODGOVOR JE VAŽAN

Za postizanje konačnog cilja suzbijanja gubitka biodiverziteta i degradacije ekosistema, neophodno je zalaganje globalne zajednice.

Zahvalni smo vam na tome, jer nam pomažete u dijeljenju važnih poruka, koje su sadržane u ovom vodiču.

Zahvaljujemo mnogima koji nam se pridružuju u obilježavanju Svjetskog dana zaštite okoliša, kako bismo zajedno preispitali odnos s prirodom.

Voljeli bismo, stoga, imati povratnu informaciju o vašim realizovanim aktivnostima.

Molimo kontaktirajte nas na

info@fzofbih.org.ba

Zahvaljujemo se UNEP-u na originalnom materijalu koji smo koristili prilikom izrade ovog Vodiča.

